

Giulia Manzoniová proti Itálii, rozsudek ze dne 1. 7. 1997

Stěžovatel: Giulia Manzoniová

Žalovaný stát: Itálie

Číslo stížnosti: 19218/91

Datum: 01.07.1997

Článek Úmluvy: čl. 5 odst. 1 písm. c)

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: detence/zajištění/zbavení svobody, osobní bezpečnost

Český právní řád: čl. 8 Listiny základních práv a svobod

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

1. července 1997

VĚC GIULIA MANZONIOVÁ

(Rozsudek ve věci Giulia Manzoniová versus Itálie)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, C. Russo, A. Spielmann, N. Valticos, R. Pekkanen, L. Wildhaber, B. Repik, P. Kuris, U. Lohmus a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 22. února a 2. června 1997, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 28 května 1996 a žadatelkou, italskou občankou paní Giuliou Manzoniovou, 7. června 1996 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 19218/91) proti Itálii, předložené Komisi podle článku 25 paní Manzoniovou 2. prosince 1991.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, kterým Itálie uznala obligatorní pravomoc Soudu (článek 46) a žadatelčina stížnost vycházela z článku 48, ve znění doplněném Protokolem č. 9. pokud se týká Itálie. Předmětem požadavku a stížnosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 5 § 1 (c) Úmluvy.

2. Dne 7. června 1996 žadatelka ustanovila advokáta, který ji bude zastupoval (ustanovení 31).

Předsedou Soudu mu bylo dovoleno užívat v soudním řízení italského jazyka (ust. 28 § 3).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan C. Russo, zvolený soudce italské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 4 /b/). Dne 10. června 1996 předseda za přítomnosti tajemníka vylosoval dalších sedm členů, a to pány F. Golcükľüho, N. Valticose, R. Pekkanena, J. M. Morenillu, L. Wildhabera, B. Repika a U. Lohmuse (článek 43 in line Úmluvy a ust. 21 § 5). Následně pánové A. Spielmann a P. Kuris, zastupující soudci, nahradili pány Morenillu a Golcükľüho, kteří se dalšího projednávání případu nemohli zúčastnit (ust. 22 § 1 a 24 § 1).
4. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) prostřednictvím tajemníka konzultoval se zástupcem italské vlády (dále jen „Vláda“), právním zástupcem žadatelky a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a 40). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník postupně vyjádření Žadatelky 22. listopadu 1996 a vyjádření Vlády 18. prosince 1996.
5. Dne 13. prosince 1996 Komise vydala spis o řízení před ní, jak si od ní na základě pokynů předsedy vyžádal tajemník.
6. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 19. února 1997. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu G. Raimondi, magistr práv, pověřený oddělením diplomatických právních služeb, Ministerstvo zahraničí, zástupce Vlády. M.T. Saraganová, magistra práv pověřená Ministerstvem spravedlnosti, právní zástupce:

(b) za Komisi A. Weitzel, delegát;

(c) za žadatele P. Iorio, advokát praktikující v Římě, právní zástupce.

Soud vyslechl jejich úvodní přednesy.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. Dne 25. září 1991 přibližně ve 23 hodin byla paní Manzoniová v Římě zatčena za urážku, vyhrožování a napadení dvou příslušníků městské policie při výkonu jejich služby a byla vzata do vazby.
3. Státní prokuratura v Římě, která byla ihned telefonicky informována, schválila policejní vazbu a žadatelka byla převezena do věznice v Rebibbii.
4. Dne 26. září 1991 policie předala zprávu o zadržení státní prokuratuře, která ještě též den stanovila jednání u Okresního soudu v Římě na následující ráno za účelem schválení uvěznění.
5. Dne 27. září 1991 v 11 hodin státní prokurátor uložila paní Manzoniové, aby po dobu řízení neopouštěla svůj dům (článek 284 nového trestního řádu).
6. Poté, co shledal, že příslušným zákonem stanoveným formalitám v souvislosti se zatčením bylo vyhověno (včetně předvedení žadatelky na státní prokuraturu během dvaceti čtyř hodin od jejího zatčení, vypracování a zaslání policejního hlášení během stejné doby a předložení žádosti o schválení zatčení státní prokuraturou během čtyřiceti osmi hodin), soud zatčení schválil. Neshledal však nezbytnou žadatelčinu vazbu během soudního řízení a nařídil její okamžité propuštění.
7. Na závěr řízení známého jako „patteggiamento“ (zkrácená forma postupu, při níž na žádost státní prokuratury nebo, jako v tomto případě, obžalovaného soud uloží trest schválený jak státní prokuraturou, tak obžalovaným) soud uložil žadatelce podmíněný trest odnětí svobody na dobu tří měsíců a jedenácti dnů.
8. Přelíčení skončilo v 11 hodin 45 minut. Přibližně ve 13 hodin 30 minut policie eskortovala paní

Manzoniovou do věznice v Rebbibii. V 15 hodin 10 minut jí byl vedením věznice předán výsledek řízení. Ono odpoledne vězeňští úředníci vykonali zákonem stanovené formality (vyřízení účtů, navrácení svršků, zpravení policie o propuštění, zápis do vězeňské kartotéky). V 18 hodin 30 minut žadatelka udala vedení věznice svou adresu za účelem případného zaslání zprávy a v 18 hodin 45 minut věznicí opustila.

9. Příslušné domácí právo
10. Nový trestní řád obsahoval několik ustanovení, která byla v současném případě aplikovatelná, jak je uvedeno níže.

Článek 386

„1. Příslušníci policie, kteří provedli zadržení ... jsou povinni okamžitě o tom informovat státní prokuraturu ...

3. ... příslušníci policie umístí zadrženou osobu ... k dispozici státní prokuratuře během dvaceti čtyř hodin od zadržení ... Během dvaceti čtyř hodin zašlou státní prokuratuře policejní hlášení, pokud tato neumožní prodloužení této lhůty.“

Článek 390

„1. Během čtyřiceti osmi hodin od zatčení ... pokud státní prokuratura nepovažuje za nutné propustit zadrženého okamžitě, požádá soudce odpovědného za předběžné šetření, aby zatčení schválil ...

2. Tento soudce co možná nejdříve uskuteční řízení za účelem schválení zatčení, v žádném případě ne později než čtyřicet osm hodin po obdržení žádosti o schválení ...“

Článek 391 § 4

„Jestliže je zatčení zákonné a časové limity stanovené články 386 § 3 a 390 § 1 byly dodrženy, soudce ve vydaném příkazu zatčení potvrdí. Proti tomuto rozhodnutí může být podáno odvolání na právním podkladě...“

Článek 121 doplňujících ustanovení nového trestního řádu stanoví:

.....státní prokuratura ve zdůvodněném rozhodnutí nařídí okamžité propuštění zadržené osoby ... když nepředpokládá žádost k soudci o zavedení předběžného opatření.“

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

15. Paní Manzoniová podala stížnost ke Komisi 2. prosince 1991. Opíraje se o článek 5 § 1 (a) Úmluvy, stěžovala si na nezákonnost svého držení ve vazbě, které následovalo po jejím zatčení a poté, co jí byl udělen podmíněný trest.

16. Komise (První senát) prohlásila stížnost (č. 19218/91) za přípustnou 25. června 1995 poté, co ji zhodnotila podle písmene c) článku 5 § 1. Ve své zprávě z 11. dubna 1996 (článek 31) vyjádřila názor, že nedošlo k porušení tohoto ustanovení, pokud se týká jak první (jednomyslně), tak druhé stížnosti (jedenácti hlasy proti čtyřem).

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU VLÁDOU

17. Vláda žádala Soud, aby rozhodl, že nedošlo k porušení článku 5 Úmluvy.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Údajné porušení článku 5 § 1 (c) Úmluvy

18. Paní Manzoniová tvrdila, že byla nezákonně vězněna následně po svém zatčení a vydání rozsudku Okresním soudem v Římě 27. září 1991. Odvolávala se na článek 5 § 1 (c) Úmluvy, který stanoví:

„Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

...

(e) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu

19. Vláda ani Komise toto tvrzení nepřijaly.

20. Omezení svobody souvisící s vazbou

21. Žadatelka zdůraznila, že jelikož státní prokuratura nepředpokládala žádost k soudci o zavedení předběžného opatření (její umístění do věznice) při řízení za účelem schválení jejího zatčení, měla nařídít její propuštění ihned poté, co ji policie informovala o jejím zatčení. Opírala se o článek 121 doplňujících ustanovení nového trestního řádu.

22. Soud již dříve rozhodl, že držení ve vazbě musí být zákonné. Slova „v souladu s řízením stanoveným zákonem“ v podstatě odkazují na domácí právo: stanoví potřebu souladu s příslušným postupem stanoveným tímto právem. „Zákonnost“ držení ve vazbě předpokládá soulad s domácím právem a rovněž soulad s účelem omezení povolených článkem 5 § 1, jmenovitě ochranou osoby před svévolným jednáním: je vyžadována v souvislosti s nařízením i výkonem opatření, která s sebou nesou zbavení svobody (viz rozsudek ve věci Winterwerp v. Nizozemí ze dne 24. října 1979, Série A č. 33. s. 17, § 39).

23. Strany se neshodnou, pokud se týká právní klasifikace zákazu opustit domov. Soud poznamenal, že článek 284 v části II nového trestního řádu označuje toto opatření jako jedno z předběžných opatření proti osobě, přičemž ostatními z nich jsou zákaz opuštění země (článek 281), povinnost hlásit se na policii (článek 282), zákaz či povinnost zdržovat se na určitém místě (článek 283) a držení ve věznici nebo na psychiatrické léčebně během soudního řízení (články 285-286). I když jsou tato opatření různého stupně přísrnosti, jak Vláda a delegát Komise správně poukázali, všechny ve větší či menší míře omezují osobní svobodu.

V tomto případě státní prokuratura jednala v souladu s platnou legislativou. Článek 5 § 1 (c) proto v této souvislosti nebyl porušen.

1. Propuštění na základě rozsudku

2. Paní Manzoniová zdůraznila, že byla nezákonně zadržována po dobu sedmi hodin mezi koncem řízení u Okresního soudu v Římě (11 hodin 45 minut) a propuštěním z věznice (18 hodin 45 minut).

3. Vláda poukázala, že žadatelka od 11 hodin 45 minut již nebyla považována za drženou ve vazbě, a tvrdila, že projednávaná doba byla celkem běžná s ohledem na to, že byla převezena do věznice (zhruba hodina jízdy od soudu) přibližně ve 13 hodin 10 minut a že zaměstnanci věznice jí předali zprávu o výsledku řízení (v 15 hodin 10 minut), informovali policii o jejím brzkém propuštění a čekali na ujištění, že proti tomu nejsou žádné námitky, vrátili jí její osobní věci, vyřídili účty a v 18 hodin 30 minut si zapsali její adresu za účelem případného zaslání zprávy. Všechna tato opatření musela nezbytně trvat určitou dobu.

Komise souhlasila.

25. Soud opakovaně zdůraznil, že seznam výjimek k právu na svobodu zaručenému článkem 5 § 1 je vyčerpávající a pouze úzký výklad oněch výjimek odpovídá účelu tohoto ustanovení, jmenovitě zajištění toho, že žádná osoba nebude svévolně zbavena své svobody (viz, inter alia, následující rozsudky: Van der Leer v. Nizozemí ze dne 21. února 1990, Série A č. 170-A, s. 12, § 22; Wassink v. Nizozemí ze dne 27. září 1990, Série A č. 185-A, s. 11, § 24; Quinn v. Francie ze dne 22. března 1995, Série A č. 311, s. 17, § 42).

Jelikož Soudu se nedostává podrobností týkajících se žadatelčina věznění 27. září 1991 pouze poznamenal, že paní Manzoniová byla převezena do věznice v Rebbibii více než hodinu a půl po skončení řízení a že zpráva o jeho výsledku jí byla předána krátce po jejím příjezdu do věznice; tento postup musí být brán v potaz jako první krok ke splnění rozsudku Okresního soudu v Římě. Je pravda, že úřední formality zmíněné Vládou mohly být vykonány rychleji, ale to není důvodem ke shledání, že došlo k porušení Úmluvy; určité zpoždění při vykonání rozhodnutí o propuštění osoby z vazby je často nevyhnutelné, ačkoliv musí být vždy omezeno na minimum.

Z toho vyplývá, že ani v tomto ohledu nedošlo k porušení článku 5 § 1 (c).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. rozhoduje, že nedošlo k porušení článku 5 § 1 (c) Úmluvy, pokud se týká žadatelčina uvěznění následujícího po zatčení;
2. rozhoduje, že nedošlo k porušení článku 5 § 1 (c), pokud se týká žadatelčina propuštění následujícího po vydání rozsudku Okresním soudem v Římě.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 1. července 1997.

Herbert PETZOLD

tajemník

Rolv RYSSDAL

předseda